

Kjønnsdiskurser i endring – om Det Nyes spørrespalte 1957, 1968 og 1977

Sanna Sarromaa

Artikkelen tar utgangspunkt i Norges eldste jenteblad, Det Nye, og dets populære spalte «Betro Deg/Dem til Beate» hvor jenter spør om råd for sine samlivsproblemer og får svar av Beate, «en fortrolig venn». I artikkelen analyseres Beates svar ut fra et spørsmål om hva slags bilder av kjønnsrelasjoner og kjønnsystemer som formidles i Beates svar i 1957, 1968 og 1977. Resultatene av diskursanalysen viser hvordan Beate reproduserte og opprettholdt et essensialistisk og bipolar syn på kjønn i 1950- og 1960-årene. Beates svar forandret seg i takt med endringene i samfunnet i 1970-årene. Både innholdet i Beates svar og hennes måte å argumentere på forandret seg.

Harriet Bjerrum Nielsen konstaterte i *Tidsskrift for ungdomsforskning* (2006) at «Intimlivets historie og unge kvinners situasjon har ofte falt utenfor synsvinkelen til både historikere og ungdomsforskere.» Bjerrum Niensens utfordring bør ikke stå ubesvart. Denne artikkelen retter et historisk blikk på unge kvinners situasjon og intimliv i Norge fra 1957 til 1977 gjennom svarene jenter fikk på sine samlivsproblemer av Beate i Norges eldste jenteblad, *Det Nye*. I spalten «Betro Dem til Beate» stilte unge kvinner spørsmål om sine intime problemer og fikk svar på disse. Ved å analysere spørsmål og svar i 1957, 1968 og 1977 får vi en indikasjon på hva slags problemstillinger som opptok unge kvinner, og hva slags oppfatninger og forestillinger som formidles gjennom svarene fra Beate. Gjennom disse analysene framtrer et bilde av samfunnets kjønnsrelasjoner.

Det Nye er Norges eldste jenteblad. Det kom i salgshyllene for første gang i mars 1957 og ble lansert som et ungdommelig månedssblad for kvinner i alderen 15–25 år. At et slikt blad ble lansert på denne tiden, var ikke tilfeldig. I samfunnet fantes en gryende ungdomskultur og et sterkere fokus på

«det ungdommelige», blant annet gjennom tenåringsbegrepet som ble importert fra USA. Begrepet var ikke bare en aldersbestemmelse, men også en beskrivelse av en bestemt type atferd knyttet til ungdom. Denne atferden ble ofte oppfattet som avvikende og opposisjonell og som utfordrende for foreldre. Derfor var det ikke merkelig at *Det Nye* ifølge seg selv kjapt tok «oppdragerens rolle innen mote og skjønnhet, og bekymret seg mindre for atombomben og mer for uren hud, ufikse frisyrer og guttenes påtrengende seksualitet» (3/97)¹. «Et kvinneblad med en ungdommelig profil», reklamerte *Det Nye* om seg selv i andre halvdel av 1950-årene. Med andre ord valgte bladet en profil som skulle komme ungdommen i møte. I 1970-årene ble målgruppen utvidet til å inkludere gutter, og ifølge bladet selv ble *Det Nye* «et hypermoderne ungdomsblad med fingeren på tidens (og norsk ungdoms) puls» (3/97). *Det Nye* begynte som et månedsmagasin og har i løpet av de siste 50 årene vært både et månedlig og et ukentlig blad. Spørrespalten som denne artikkelen har som grunnlag, het i 1957 «Betro Dem til Beate». I 1977 hadde spalten skiftet navn til «Betro Deg til Beate».

Den sentrale problemstillingen er hvilket bilde av tidens kjønnssystem som framtrer i Beates svar, og hvilke hegemoniske diskurser som preger Beates svar til jentene i 1957, 1968 og 1977. Hvilke diskursive endringer kan spores i Beates samlivsråd i en tid preget av en stor sosio-historisk forandring?

Kjønnssystem som et strukturelt grunnlag

Forskning omkring kjønn og media enes om en sentral påstand, nemlig at media har – og alltid har hatt – innflytelse på hvordan kjønn blir forstått og vurdert (se f.eks. Gauntlett 2002). På bakgrunn av dette bør tekstbasert og historisk forskning på jentebled være samfunnsmessig relevant for å forstå utviklingen av kjønnssystemet i vår samtid. Med begrepet kjønnssystem henvises det til den svenske historikeren Yvonne Hirdmans (1988) begrep *genussystem*. Kjønnssystemet danner grunnlaget for andre sosiale ordninger. Systemet er på den ene siden basert på kvinner og menns forskjellighet, på den andre siden basert på et hierarki der det mannlige rangeres over det kvinnelige. Denne kjønnsdikotomien kan sees på som en kulturell konstruksjon hvor alle mennesker i samfunnet plasseres enten i kjønns-kategorien «kvinne» eller «mann», i et strukturelt mønster der menn og kvinner inngår i bestemte relasjoner med hverandre. Innenfor kjønnssystemet eksisterer det en kjønnskontrakt om menns og kvinners relasjoner som er begrunnet i samfunnsmessige og kulturelle regler som regulerer hvordan kjønnene skal

agere. Der kjønnsrolleteorier betoner kjønns sosialisering som avgjørende faktor bak kjønnsforskjeller, betoner kjønns systemtradisjonen strukturens makt. Begrepet kjønnsrolle er for enkelt og for aktørfokusert, fordi det ikke tar hensyn til maktstrukturene, og det skaper en oppfatning om at en rolle ved behov bare kan tas av og på.

Hvert kvinneblad må forholde seg til det rådende kjønns systemet og til de kjønnskontraktene som eksisterer innenfor dette systemet, det vil si hvordan menns og kvinners relasjoner er ordnet (Töyry 2005). Et kvinneblad kan også sette spørsmålsteget ved de diskursivt etablerte kjønnskontraktene – slik som for eksempel *Fett* gjør i dagens Norge – eller forsterke dem, sånn som de fleste konsumentblad, herunder *Det Nye*, gjør. Kvinneblad og jenteblad er både produkter av kjønns systemet og produsenter av det (Töyry 2006).

Jenteblad og spørrespalter

Problemene presentert i spørrespalter oppfattes og behandles som jenters personlige og private problemer (McRobbie 1991). McRobbie hevder at problemene som oftest knyttes til jenters oppførsel, personlighet eller utviklingsfase og bare unntaksvis blir forklart ut fra samfunnsstrukturer. Det blir sjelden satt spørsmålsteget ved hvor problemet stammer fra. I stedet blir problemene ifølge McRobbie besvart med løsninger på hvordan man kan unngå problemet eller hvordan man kan tilpasse seg normen. Spørrespaltene kan tematiseres i lys av Foucaults (1999) begrep *pastoralmakt*. Pastoralmakten, hevder Foucault, kom i kjølvannet av kristendommen. Visse individer kunne, gjennom sine religiøse egenskaper, tjene andre som pastorer. Dette innebar en form for makt som hadde som målsetting å sikre menneskets forhold til Gud og dermed Guds frelse. Denne makten kunne ikke utøves uten kunnskaper om menneskers innerste tanker og sjeler. Pastoralmakten har i sin opprinnelige form mistet mye av sin effektivitet, men den har tatt nye former. Pastoralmakten har som funksjon både å kontrollere og å hjelpe, og den er tett knyttet til produksjon om sannhet – sannhet om individet selv (Martin, Gutman og Hutton 1988). Pastoralmakten utøver en normaliserende disiplinering av den enkelte, med henblikk på det mål som synes å være det beste for den enkelte. Gjennom disiplinering av den enkelte, disiplineres kollektivet – det vil si til hva som er passende relasjoner mellom kjønne i et samfunn. En forutsetning for pastoralmakten er å skape en nær og fortrolig relasjon slik at maktinnehaveren kan utøve denne makten (Järvinen 2002).

Spørrespaltene har vært et viktig innslag i kvinneblad og jenteblad, helt siden sjangeren oppstod. Det første britiske kvinnebladet, *Athenian Mercury*, på slutten av 1600-tallet hadde en spørrespalte bestående av spørsmål som handlet om ekteskap, kjærlighet og seksualitet (Shevelow 1989; Töyry 2006). Spørrespaltene har forandret seg lite i form, men betydelig i innhold. Selve konseptet – at leseren sender spørsmål og en «ekspert» i bladet svarer – har vært nærmest uforandret og er i dag også blitt overført til lignende nettbaserte løsninger som for eksempel www.klara-klok.no.²

Det er nærliggende å tro at forbildet til *Det Nyes* «Beate»-spalten i spørrespaltensjangeren i Norge var *Alle Kvinners blad* med sin «Klara Klok». *Alle Kvinners* var Norges største ukeblad i 1950-årene (Heidenreich 2006). Yngvar Ustvedt (1979) mener at en sentral årsak til at *Alle Kvinners* solgte så bra var nettopp den faste populære spørrespalten med Klara Klok som ga råd og veiledning i kvinneproblemer. Klara Klok ble sammenlignet med et sosialkontor, og Ustvedt (1979) mener at spalten fylte en viktig sosial funksjon i en tid da sosialrådgivningen var mindre framskreden enn den er nå.

Norsk sosialhistorier Florence Nightinggale er Klara Klok blitt kalt, og med noen rett. Selv om mange av oss trakk på smilebåndet både av spørsmålene og svarene i spørrespalten hennes, representerte den noe høyst positivt for alle de kvinner som hadde problemer og vanskeligheter med å få dem løst. Ingrid Arnulf, kvinnen bak det landskjente og lenge godt bevarte pseudonymet, tok spørsmålene hun fikk, meget alvorlig. Hun var utstyrt med et varmt og stort hjerte for det enkelte menneske, men også evne til å gjøre noe for det. Hun undersøkte forholdene på brevskriverskens hjemsted før hun svarte i bladet. Hun tok kontakt med lensmenn og innsiktsfulle personer i bygd og by og kom med sine råd til de enkelte på et bredt og realistisk grunnlag. Derfor kom hun til å bety så meget. (Ustvedt 1979, s. 381)

Men også utenlandske jenteblad som kunne ha vært *Det Nyes* inspirasjonskilder, inneholdt spørrespalter. Det britiske jentebladet *Marilyns* (fra 1955) spørrespalte inneholdt likhetstrekk med vår hjemlige Beate. En jente som spurte i *Marilyns* spørrespalte om hun kunne «gi etter» til sin kjærestes ønsker, var svaret hun fikk det samme som Beate også kunne ha gitt sine lesere i Norge i samme tiåret:

Se ham i øynene og snakk gjennom med ham – helst med et bord mellom dere. Si at den mannen du gir ditt hjerte til, ikke skal ha annens rans varer. (Marilyn 39/55)

Beates samfunnsmessige kontekst: fra husmortiden til nye normer

Det Nyes historie faller sammen med store sosialhistoriske endringer i kvinners posisjon, roller og mulighetshorisonter som fant sted i etterkrigstidens Norge. Ifølge Kari Melby (2006) har Norge historisk sett vært preget av både tidlig likestilling og en sterk husmornorm. Årene fra 1900 til 1950 beskriver Melby som *husmortiden* i norsk historie. Toppen i antallet husmødre, 750 000, ble nådd i 1960 (Melby 2006). Det var sterke ideologiske føringer som tilsa at en gift kvinne skulle være forsørget i ekteskapet. Melby (2006) snakker om ideologisering av husmoderligheten og husmopolitikk i etterkrigstiden. Barnetrygd, husstelloplæring, lønnspolitikk og økonomiske ytelser til kvinner som mødre la til rette for en kjønnsdeling der hun var hjemme og han ute. Husmorideologien var sterk, og den var basert på rotfestede forestillinger om kjønnsforskjeller (se f.eks. Korsvold 2008).

Selv om husmorideologien sto sterkt var det krefter og strømninger allerede i 1950-årene og spesielt 1960-årene som utfordret det som kan kalles det konservative kjønnsystemet (Korsvold 2008). Fram til 1970-årene hvilte forståelsen av kjønn på forestillinger som hadde vært framherskende også i mellomkrigstiden. Kvinnestyrt prevensjonsmidler kom i bruk i 1960-årene. Det var fremdeles få gifte kvinner med egen yrkesaktivitet i 1960-årene (Ljones 1979). Bruddet med husmorideologien som et kulturelt fenomen kom i 1970-årene. Den svenske statsviteren Maud Eduards (1983) har beskrevet 1970-årenes offentlighet som en «vårflom over hele den vestlige verden» med hensyn til likestilling. Den norske historikeren Ida Blom (2006) ser også 1970-årene som et tydelig vannskille i Norge. Blom mener at mange endringer som først kom klart til uttrykk i 1970-årene, hadde sine røtter i de tilsynelatende stabile og husmoderlige 1950- og 1960-årene. De siste tiårene av forrige århundre karakteriserer Blom (2006) med uttrykket revolusjon i kjønnsrelasjonene. «Nye normer for mannlighet begynte å feste seg. Forsørgelse og omsorgsarbeid var ikke lenger entydig fordelt etter kjønn, og kvinner delte etter hvert politisk makt med menn.» (Blom 2006, s. 336–337).

Harriet Bjerrum Nielsen og Monica Rudberg (2006) har forsket på unge kvinner i den samme tidsepoken fra et generasjonsperspektiv. De skisserer endringer i hva kjønn betyr strukturelt, kulturelt og personlig for unge jenter i ulike generasjoner. Om 1950- og 1960-årenes jenter skriver de at de stod i et sterkt krysspress av forventninger. Skolens økte individkrav på den ene siden og populærkulturens forsterkede bilde av kvinnen som erotisk objekt på den andre satte spor hos unge kvinner. Også Reidar Almås (1997)

har hatt et generasjonsperspektiv på sin ungdomsforskning. *Velferdsstatens barn* kaller han midtgenerasjonen, de som hadde ungdomstiden sin i de framtidsoptimistiske 1950- og 1960 årene. Almås mener at de levde en ungdomstid som var svært forskjellig fra det de forrige generasjonene, *sliterne*, hadde opplevd. Det var spesielt kvinner i midtgenerasjonen, som også er i søkelyset i denne artikkelen, som opplevde kryssende forventninger. Den yngste generasjonen, født etter 1957, kaller Almås for *den reflekssive generasjonen*. Han understreker hvordan jentene i denne generasjonen hadde helt andre muligheter enn formødrene sine, selv om det fremdeles eksisterte avgrensninger og diskriminering, om enn i mer skjulte former.

Kari Tjelte (2006), som har sett på seksualopplysning for norske jenter, viser at historien om jenter i tenårene er en historie som handler om begrensninger som ligger på jenter og deres handlefrihet. Jenter er blitt møtt med moralske budskap, og disse budskapene har forandret seg. Men Tjelte påpeker at også jenter selv har utforsket og utfordret grenser og dermed bidratt til å flytte dem.

Spalten «Betro Dem til Beate»³ var et fast innslag i hvert *Det Nye* fra 1957 til 1978. Spalten var lesernes eget område i bladet der de kunne presentere sine egne spørsmål og problemer og få svar på dem. Spalten tok slutt i 1978 og ble erstattet med det innholdsmessig diffuse «Bjørgs hjørne» og en legespalte «Spør legen». Beates spalte var med andre ord aktiv under hele den sosialhistoriske epoken fra 1950- og 1960-årene med dens klart ideologiske fokus på husmorsrollen fram til 1970-årenes likestilling og kjønnskamp.

Analysemetode og utvalg

Analysen av Beates svar bygger på kritisk diskursanalytisk metode utviklet av Norman Fairclough (2001a; 2001b, 2003). Et sentralt poeng i diskursanalysen er at språket konstruerer virkelighet, og at språkbruk derfor har samfunnsmessige konsekvenser (Jokinen, Juhila og Suoninen 1993, s. 17–18). Det finnes flere parallelle meningsystemer (diskurser) som konkurrerer med hverandre. Diskurser er meningsfulle systemer som består av regelmessige meningsrelasjoner som konstrueres i sosiale praksiser, og som samtidig konstituerer en sosial virkelighet (Laclau og Mouffe 1985). Diskurser kan eksistere side om side, men de kan også konkurrere med hverandre. I nettverket av maktrelasjoner kan noen diskurser få et stødigere fotfeste og bli hegemoniske (Fairclough 1993). Noen kan bli så selvkclare at de blir betraktet som «sannheter». Diskurser eksisterer i små biter i teksten, og ulike dis-

kurser kan operere side om side. Å danne meningssystem ut av bitene er en prosess som forskeren går gjennom i sitt møte med materialet. Når forskeren identifiserer meningssystemer, diskurser, betyr det ikke at hun skiller ut ulike temaer. De mest interessante meningssystemene er som oftest slike områder i språk som man kan bruke til å snakke om mange forskjellige temaer (Jokinen mfl.1993). I analysen blir det vist til flere strategier som konstruerer og befester hegemoniske diskurser. Diskursene i denne studien får sine navn fra tidligere forskning. Jokinen, Juhila og Suoninen (1999, s. 22–23) har vist hvordan kjønnsystemet konstrueres gjennom ulike diskurser. Den biologiske, den religiøse, den moralistiske og den historiske diskursen er eksempler på diskurser som Jokinen mfl. (1999) identifiserer. Jokinen og hans medforfatteres begrep «den biologiske diskurs» ligger tett opptil det som i denne artikkelen omtales som en *essensialistisk* diskurs – som jo ofte har et biologisk grunnlag.

Å være en ung kvinne får mening bare gjennom diskurser (jf. Fairclough 1992). Å være en ung kvinne vil alltid være det som samfunnet gjør dem til på et visst tidspunkt og sted (Natland 2006; Almås 1997). For å få fram diskursene rundt det å være en ung kvinne i 1957, 1968 og 1977 ble det analysert spørsmål-svar-enheter (s/s-enheter) fra følgende år: 1957, 1968⁴ og 1977. Utvalget baserte seg på følgende kriterier:

- Spørsmålet og svaret skulle handle om kjærlighet og samliv mellom to mennesker.
- Spørsmålet skulle være innsendt av en jente eller en ung kvinne.

Med denne metoden valgte jeg dermed bort spørsmål og svar som handlet for eksempel om en venninne som låner og glemmer, eller en mor som er ensom. Spørsmål tilsendt av gutter eller mødre og fedre ble også tatt bort av analysen. Spørsmålene handlet dermed om parforhold. Sex, sjalusi, graviditet og utroskap var sikre gjengangere i alle årene. Riktignok ble ordet «sex» aldri brukt i spørrespalten i 1957, 1968 eller 1977. Eufemismer à la «det intime samlivet», «erotikk» og «å innlate seg med en mann» var derimot mye brukt. (Se mer om eufemismer f.eks. i Fairclough 2001a.) I sin helhet bestod dermed tekstutvalget av 32 s/s-enheter, hvorav tolv var fra 1957, ti fra 1968 og ti fra 1977.

Det er viktig å understreke at det ikke finnes noen garanti for at spørsmålene er «ekte» i den forstand at de er blitt tilsendt av virkelige personer og ikke skrevet av bladets journalister. Et diskursanalytisk perspektiv tar utgangspunkt i at både spørsmål og svar kan representere generelle forestillinger om kjønn og forholdet mellom dem. Hvorvidt spørsmålene er ekte, er

derfor ikke sentralt i denne artikkelen. At spørsmålene ble trykt med svar – og at de i over 20 år ble lest av unge kvinner – er relevant for denne studien, fordi spørsmålene og svarene var med på å konstruere diskursivt 1950-, 1960- og 1970-årenes kjønnssystemer og kjønnskontrakter. Samtidig fungerte spalten som en uformell oppdragelsesarena for jenter.

Det finnes ikke sikker informasjon om Beate var en og samme person i løpet av bladets eksistens⁵. Det er heller ikke viktig for analysen. At hun ble framstilt som en fortløpelig venn med gode råd, er relevant i pastoralmaktperspektivet – uansett hvem som skjulte seg bak navnet.

1957 – et rigid kjønnssystem med dobbel standard

Alle menn trenger å få litt ros og oppmuntring av sine koner hvis de skal føle seg lykkelige. En mann av hans type krever kanskje mer beundring enn andre, og det er sikkert grunnen til at han søker kontakt med sin mor istedenfor Dem. Han vet at hun er positivt innstilt overfor ham og vil støtte ham på alle fronter. Deres mislykte samliv kan komme av deres indre uro, og det er en raffinert hevn å la ham forstå hvilken dårlig elsker han er. Det finnes ikke en sikrere måte å såre og ydmyke en mann på. De skal være den som oppmuntrer og beundrer ham, og da vil det ikke være lenge før han vil vende seg til Dem og føle at det er Dem og ingen andre han trenger. (2/57)

Dette utdraget fra den andre utgaven av *Det Nye* i 1957 tegner grensene til det kjønnssystemet som Beate konstruerer gjennom hele 1957. Dette kjønnssystemet preges av sterk bipolaritet og komplementaritet. Menn og kvinner er forskjellige, men samtidig utfyller de hverandre. Mannen har ulike behov som kvinnen må utfylle og vice versa. Mannen sees som kvalitativt annerledes fra kvinnen, og denne annerledesheten begrunnes ofte med biologien (se f.eks. de Beauvoir 1974). Kvinnen og mannen har forskjellige roller, arenaer og handlingsrom. De har også ulike kjønnsdrifter. Denne framhevingen av kvinners og menns ulikhet i Beates spalte er uttrykk for en *essensialistisk diskurs* (se f.eks. Entwistle og Wilson 2001; Benwell og Stokoe 2006). Kjønn blir i et essensialistisk perspektiv betraktet som fastlagt og fastlåst, som en slags uforanderlig dimensjon av identiteten som ofte blir koblet til biologien.

Beate i 1957 bruker ofte uttrykk som *enhver kvinne, alle menn, en kvinne og en mann* (i generaliserende forstand) og legger bestemte egenska-

per, reaksjonsmønstre og handlingsmåter til kjønnnet. Denne essensialistiske diskursen kan eksempelvis illustreres med disse korte utklippene:

Det kan hende den beste og de fleste hustruer opplever [utroskap] før eller senere i sitt ekteskap. (15/57)⁶

[...] alle menn bærer en drøm i seg om å være en uimotståelig Don Juan som alle kvinner faller pladask for. (13/57)

Ulla er bare 18 år, så jeg kritiserer henne ikke [for å ville gi bort det ufødte barnet sitt]. I den alderen er kanskje ikke morsfølelsen våknet. (19/57)

En manns kjønnsdrift er meget sterkere enn kvinnens, derfor er det vanskeligere for ham å beherske seg. De må unngå å sette ham på prøve og forsøke ikke å hisse ham opp. (6/57)

[...] det som er alle mødres skrekk, nemlig at døtrene skal få barn utenfor ekteskap. (18/57)

I disse utdragene lager Beate en tydelig skille mellom hva kvinner og mødre skal føle, være og oppleve, og hva menn er og har. En strategi for å oppnå hegemoni rundt en diskurs er å bruke konsensus som legitimering av en viss informasjon. Konsensus kan bygges ved å referere til hva visse eksperter sier og tenker eller hva de fleste mennesker tenker (Jokinen mfl.1993, s. 93). Påstanden om at de fleste hustruer opplever å bli bedradd, og at alle menn er som en uimotståelig Don Juan, bruker nettopp denne konsensusstrategien og er med på å befeste den essensialistiske diskursens hegemoni.

Utroskap er en gjenganger i spørrespalten gjennom alle årene, men Beates svar i 1957 varierer etter hvem som er – eller har lyst til å være – utro. Den essensialistiske diskursen kommer tydelig fram i Beates svar. De fleste hustruer opplever ifølge Beate mannens utroskap før eller senere, og det gjelder for kvinnen å ta skylden for det og venne mannen av med å være utro. Selv om utroskap tydeligvis ligger i mannens biologiske natur og i hans nesten uovervinnelige kjønnsdrift, kan de fleste menn tross alt lære seg å bli trofaste, og her ligger også antydningen til en mindre rigid diskurs:

Men heldigvis er det mange [menn] som lar seg oppdra til å være trofaste. (15/57)

Det er et gammelt ordtak oss kvinner imellom om at alle menn er barn [...] Barn skal oppdras med ros og oppmuntring! (13/57)

Denne avvenningen skulle allikevel helst ha begynt før man giftet seg.

På den annen side behøver det ikke bety så meget om han falt for frisløst til å gå bak Deres rygg en enkelt gang. Det kan hende den beste og de fleste hustruer opplever det før eller senere i sitt ekteskap. De har sikkert gjort det eneste rette for å venne ham av med å være utro. (15/57)

Han er så trett av sin nervøse, ømhetstiggende forlovede at han har begynt å brevveksle med en annen for i det minste å kunne ha litt moro sammen med en pike. De må nok ta skylden for dette og ikke legge den på ham. (6/57)

Det gjelder å venne ham av med dette. Og det skulle De ha begynt med for lenge siden, før De giftet Dem! (13/57)

I det første utdraget bruker Beate en diskursiv strategi for å oppnå hegemoni ved å legitimere. Beates utsagn opprettholder og legitimerer det rådende oppførselsmønsteret til mannen (jf. Rainio 2003). Avvenning av utroskap er ingen enkel jobb, men Beate gir konkrete råd:

Han må roses og beundres for alt som er verd å beundre: Hans dyktighet i arbeidet, hans koselige utseende, hans flotte skikkelse, hjelpsomheten hjemme, ømheten og omtenkksomheten i det intime samlivet. (13/57)

Og jentene med utro kjærester bør tenke positivt:

De har tross alt vært heldig som er blitt forlovet. (11/57)

Om det er jenta som har forelsket seg i en annen, tar Beate en annen tone, en moralistisk diskurs med religiøse undertoner tvinger seg fram, og Beate kommer nær den opprinnelige religiøse formen for pastoralmakt (jf. Foucault 1999):

Det er nok den velkjente, gamle arvesynden, som er ute og går, ens eget medfødte begjær, som kaller seg kjærlighet for det jo lyder så meget mer romantisk og renhårig. (3/57)

Videre har Beate et par praktiske råd for å bli kvitt de syndige tankene:

Puss opp kjøkkenet, gå et vevkurs, eller lær språk. (3/57)

Ifølge Foucault (1999) er pastoralteknologi avhengig av betroelser. Betroelser trengs for at «pastoren» skal kunne vite menighetens innerste tanker. Pastoren – Beate – trenger denne informasjonen for å kunne lede spørsmålsinnsenderen tilbake til den riktige veien – til kjøkkenet, til vevkurset, til språkkurset – som da fører til frelsen, i dette tilfellet til sementering av det etablerte kjønnsystemet.

I Beates svar kan man også trekke tråder til det som er blitt kalt kjærlighetskravet i seksualiteten (Bäckman 2003; Berg 2002) og dobbel standard (Eichler 1980; Jamieson 1998). Sex som lyst er tradisjonelt blitt koblet til sex som kjærlighet på den måten at sex er ment å foregå som del av et parforhold. Det er spesielt jentenes forhold til seksualitet og kjærlighet som reguleres av dette kjærlighetsimperativet (Berg 2002; Bäckman 2003). Dette er ikke tilfelle i samme grad for gutter hvis seksuelle handlingsrom tradisjonelt har vært større enn for jenter. Denne beskrivelsen av kjønn, som er blitt omtalt som en dobbel standard (Eichler 1980; Jamieson 1998, s. 113), tar for gitt at gutter har seksuelle behov de trenger å få tilfredsstilt, også utenfor parforholdet. Tjelte (2006) skriver hvordan hele utgangspunktet for seksualopplysningen i Sverige var hvordan jenter skulle lære å beskytte seg mot mannlige drifter. Det ble sett som naturlig at mannen måtte ha utløp for sitt begjær, mens kvinnen ble tildelt et særlig ansvar for hans sedelighet.

Som allerede nevnt blir Beate moralistisk overfor en jente som «tenker på en annen» (3/57). *En moralistisk diskurs* trer fram, og pastorens budskap er ikke til å ta feil av:

Ja, slik kan det gå. Rita forelsket seg da hun var 15 år, og før hun var fylt 18, var hun både hustru og mor. Hun tok altså den voksne kvinnes liv på forskudd. (3/57)

Naturligvis gjør du det eneste riktige når du som voksen kvinne gleder deg til å få barnet og forbereder deg mest mulig for å ordne fremtiden for dere begge. (14/57)

Her brukes naturalisering som en diskursiv hegemoniseringsstrategi. På sitt sterkeste er naturaliseringsstrategi når meningene knyttes direkte til naturen – som for eksempel når kvinners evne til å føde barn knyttes til kvinners naturlige ønske om å gi omsorg. Dagligdagse uttrykk som «Det er helt naturlig ...» eller «Naturligvis ...» er en del av denne strategien som tydelig uttrykkes i Beates svar slik at både den essensialistiske og den moralistiske diskursen naturaliseres og befestes som å være en selvfølge.

Også finske Kaisa Vehkalahti (2000) som har forsket på representasjoner av jenter i 1920-årenes finske kvinneblad, framhever bladenes moralistiske og oppdragende tone. Bladene både på den sosialistiske og borgerlige siden så det å være jente som et problem i kryssilden av trusler og redsler der jentene måtte guides, kontrolleres og hjelpes.

Gudjonsson (2008) har i sin masteroppgave sett på ulike innslag i *Det Nye* med søkelys på temaene yrkesliv, samliv og skjønnhet. Gudjonsson, som har hatt noen sideblikk på Beates spalte, hevder at Beate er konvensjonell i sine anbefalinger om yrkesvalg (råd hun også av og til gir i spalten sin!) og forteller hvilke kurs og utdanningsløp som passer best for unge kvinner. Med andre ord produserer Beate aktivt kjønnsforskjeller også når hun skriver om helt andre ting enn samliv.

1968 – truende, spennende og konformistisk seksualitet

Den danske ungdomsforskeren Kristen Drotner (1985) har karakterisert 1960-årene som tiåret da tenåringenes seksualitet ble tema. Med p-pillens frigjørende virkninger kom også frykten for at jenter skulle bli løserne på tråden og dermed vanskeligere å kontrollere. Balansegangen og kontrollen knyttet til seksualiteten er synlig i svarene jenter får av Beate i 1968. Synet på sex utenfor ekteskapet var klart negativt gjennom 50- og 60-årene, og også Beate argumenterer for at en bør vente med sex til ekteskapet.

Balansegangen knyttet til seksualiteten kommer til uttrykk gjennom bruk av begrepet «rykte». Frykten for å få et «rykte» er et sentralt middel i jenters sosiale kontroll, og jenters rykte er knyttet til deres seksuelle oppførsel. Jenters rykte er hele tiden truet. Jenter får ikke være sammen med altfor mange gutter, og de skal ikke virke for ivrige (f.eks. Näre 1992). Redselen for å bli stemplet som løssluppen og lett på tråden tegner jenters grenser. Også for morsgenerasjonen som Nielsen og Rudberg (2006, s. 188) intervjuet i sin forskning er rykte et viktig tema.

Jenter forstår også av seg selv at man må passe på sitt rykte. Grensen mellom «ordentlige» og «lettsindige» jenter har vært skarp og farlig. Både by- og bygdejenter husker hvordan sladderer gikk, og at det var raskt gjort å få dårlig rykte for jenter.

Også Beate trekker denne grensen mellom ordentlige og lettsindige piker i 1968 og bruker både den essensialistiske og den moralistisk-oppdragende diskursen i sine svar til jentene:

En pike kan få dårlig ord på seg hvis hun er sammen med en gjeng som er mer og mindre beryktet, folk i sin alminnelighet kan jo ikke vite at akkurat hun ikke er med på alt som vennene hennes finner på. Likedan er det hvis en pike er sammen med en gutt som har dårlig rykte – da blir hun straks stemplet som «en av samme ulla». [...] «Og hvis du konsekvent oppfører deg slik at du blir respektert og ikke virker eller kler deg utfordrende, vil folk sikkert etter hvert forstå hvordan du i virkeligheten er. (31/68)

For det første går det ikke an at en ung pike og en gutt bor sammen mens hennes foreldre er bortreist, det ville i alle fall i høyeste grad skade ditt [jentas] gode navn og rykte. (29/68)

Er det noe med ved måten du smiler på som virker innlatende? Sitter skjortet eller gensen litt for stramt? Eller bruker du for mye lepestift? Eller kanskje det er måten du snakker på? Hvis du forteller litt tvetydige historier, kan du lett bli misforstått. Det kan være en rekke tilsynelatende betydningsløse bagateller som gjør at du har fått et dårlig rykte. (13/68)

Tjelte (2006) refererer til en veiledning for lærere i forplantningslære fra 1962 der det understrekes at en ung pike må være klar over at mannens kjønnsdrift er sterkere og preget av trang til utløsning. Derfor må unge piker passe seg slik at de ikke kommer til å føre gutter opp i situasjoner som de ikke mestrer. Det blir jenters ansvar å kontrollere gutters seksualitet, og da kan jenter ikke bruke for mye lepestift eller la gensen sitte for stramt.

Forståelsen av det komplementære forholdet mellom kjønnene er hegemonisk i spørrespalten fra 1968. Den essensialistiske diskursen trer igjen tydelig fram og viser skillelinje mellom hva en mann er og hva en kvinne er.

Det må jo være en belastning for en mann som er travelt opptatt med arbeidet sitt å vite at konen bare sitter hjemme og venter og føler seg ensom og forlatt hvis han må jobbe overtid. (38/68)

Det er rett og slett ikke normalt for en mann å oppføre seg på den måten. (27/68)

En gutt merker gjerne om en pike ikke er forelsket i ham mer. (48/68)

En pike på 15 år må få lov til å sverme snart for den ene, snart for den andre. (48/68)

Denne gutten kunne jo selv ha utdypet bekjentskapet nærmere hvis han ville, dere har jo tross alt snakket sammen noen ganger, og når han ikke gjør det, tyder det på at tiden ikke er moden ennå. (43/68)

Beate gir tydelige råd om kjønnsbestemt atferd. Visse ting er normale, naturlige og akseptable for menn og gutter, og visse andre ting er normale, naturlige og akseptable for kvinner og jenter. Det ikke-uttalte er interessant (Laclau og Mouffe 1985, s. 108–109; Jokinen mfl. 1993, s. 27). Når det ikke er normalt for en mann «å fyke opp for den minste ting og være sint i flere dager og deretter forlange at kvinnen ber om tilgivelse» (27/68), betyr det at det da er normalt for en kvinne? Når en pike skal ha lov til å «sverme for den ene og den andre», betyr det at en gutt skal være mer stabil i følelseslivet sitt?

Korpuset i 1968 bærer preg av spenninger og konkurrerende diskurser som viser tegn til forandringer i kjønnsystemet. Det å være utro blir mindre knyttet til mannens biologiske natur og mannens uovervinnelige kjønnsdrift. Korpuset fra 1968 inneholder bare ett spørsmål om temaet, men i svaret er det ikke lenger antydninger til utroskap som mannens biologiske legning eller råd om kvinnens ansvar for mannens utroskapsavvenning. En utro mann er tvert imot en umoden mann:

Han er åpenbart ikke moden nok til å holde seg til en pike [...] (45/68)

Full tillit og åpenhet er den første betingelse for et ungt par som skal dele fremtiden sammen [...] (45/68)

Dette kan også sees som en antydning til at den essensialistiske diskursen er på vei ut. Mannens utroskap er ikke lenger et uunngåelig biologisk faktum, men et tegn på umodenhet.

Korpuset fra 1968 inneholder også en interessant s/s-enhet om en jente på 15 år hvis bestevenninne har forelsket seg i henne. Dermed blir homoseksualitet tema for første gang på Beates spalte i 1968⁷. «Redd» på 15 år forteller til Beate om sin venninne som var på overnattingsbesøk og utover natten fortalte at hun var forelsket i spørsmålsinnsenderen. «Redd» spør Beate om råd i en vanskelig situasjon, og Beate svarer:

Mange unge mennesker er fylt av sterke og motstridende følelser i overgangsalderen fra barn til voksen, kanskje er dette bare en fase din venninne skal igjennom. Fra litteraturen kjenner vi til mange eksempler der gutter og piker har følt seg tiltrukket av sitt eget kjønn før de blir forelsket – i det motsatte kjønn – og opplever hva det vil si. Et ungt, ubefestet sinn fylt av lengsel og vage drømmer kan finne så mange utløp for sin trang til kjærlighet og ømhet – noen forelsker seg i en pophelt, noen i læreren, ja, en pike kan ofte sverme vilt for lærerinnen sin også. (11/68)

Også i dette svaret opprettholdes det etablerte heteronormative kjønnssystemet som er basert på en kjønnsforskjell og ideen om at to grunnleggende ulike kjønn utfyller hverandre (jf. Melby 2006; Blom 2006). Å forelske seg i en med samme kjønn er bare en fase som hører til ungt, ubefestet sinn.

1977 – fra kategorisk til dilemmatisk

Nei, kom ned på jorden, snakk ut med din mann, og skulle det være noe i dine mistanker, må han ta konsekvensen av det og velge mellom deg og denne piken. Et ekteskap må være basert på ærlighet og troskap, noe annet går ikke i lengden. (2/77)

Der korpuset fra 1957 og 1968 var preget av bestemte karakteristikk knyttet til kjønn, har Beate i 1977 ingen generaliserende kjønnsspesifikke uttrykk av typen «enhver kvinne» eller «alle menn». I 1977 er det den refleksive generasjon (Almås 1997) som skriver til Beate og leser hennes råd. Almås skriver at det er spesielt jenter i denne generasjonen som har helt andre muligheter enn formødrene sine. Oppbruddet og forandringen som Blom (2006) skriver om, kommer fram. Utroskap blir ikke forklart ut ifra

kjønn og ulike biologiske drifter. Beate tar så vidt fram skilsmissemuligheten ved å konstatere at «noe annet går ikke i lengden». Råd om avvenning fra utroskap har Beate også sluttet med. Mannen skal ikke vennenes av med å være utro, tvert imot, han skal konfronteres og tvinges!

Han er åpenbart for umoden til å innse hvor skjebnesvanger hans oppførsel kan bli for dere begge, her må alt legges tydelig fram, slik at han blir tvunget til å forstå. Si at hvis han ikke vil se litt mer realistisk på situasjonen, kan dere være vekk fra hverandre en tid. (12/77)

Beates råd og holdninger blir mer liberale fra begynnelsen av 1970-årene. I tillegg ser det også ut til at kvinners spillerom blir utvidet. Det er lite sannsynlig at Beate i 1957 kunne ha oppfordret kvinnen til å ta hovedansvar for økonomien, men det gjør hun ved flere anledninger, mer eller mindre direkte, i 1977:

Løsningen på problemet er at du overtar rollen som finansminister hjemme. [...] Selv om G. synes det er unødvendig å sette opp et budsjett, så ikke gi deg på det. (5/77)

Dere bør sette opp et budsjett, slik at dere vet hvor mange penger dere kan bruke til de forskjellige formål. På den måten vil K. forstå konsekvensene av impuls kjøp og lettere kunne motstå fristelsen når han får lyst på noe unødvendig. (22/77)

Temaet om fordeling av husarbeid blir mer og mer synlig, og vektleggingen av menn som gjør husarbeid, er nytt for perioden. «Steller han gutten av og til?» (22/77) spør Beate en spørsmålsstiller som er misfornøyd med sin barnslige mann. Gudjonsson (2008) hevder ut fra sin analyse av temaet yrkesliv i *Det Nye* at normen om at kvinner skal slutte å arbeide når de gifter seg – som var dominerende i 50- og 60-årene – er blitt borte i 1970-årenes blad. Denne analysen av Beates spalte viser akkurat det samme.

Beate slutter likevel ikke helt å moralisere, den moralistiske diskursen med pastorale toner er fremdeles synlig, om enn ikke hegemonisk. Samborskap får en rask dom så sent som 1977 da denne samlivsformen begynte å bli mer og mer utbredt. 12 % av kvinner mellom 20 og 24 år levde «i synd» i 1977 (SSB):

Det kan jo lett føre til at man flytter sammen med først den ene, så den andre, og det hele glir ut i mangel på holdning og moralske normer. (8/77)

Selv om Beate ikke godkjenner samboerskap, skjer det en forandring i Beates holdning til føretekenskapelig sex i 1970-årene. Der Beate i 1950- og 1960-årene dømmer dette kategorisk, sier Beate i 1972 i sitt svar til en jente at innsenderens seksuelle erfaringer ikke betyr noe for dagens situasjon. Også Tjelte (2006) skriver at i 1970-årene var det ikke lenger allmenn enighet om hvilke normer som gjaldt for seksualitet. Det vokste fram et mer liberalt syn, og seksualitet som uttrykk for lyst og begjær ble framhevet som positivt.

I en historisk-kronologisk artikkel om bladets historie (3/97) skriver *Det Nye* om seg selv at i 1970-årene gikk bladet fra å være konservativt til å tørre å ha egne meninger. Denne påstanden kan til en viss grad forsvares ut ifra Beates svar. Der Beate i 1957 og 1968 var moralistisk, prektig og bombastisk, åpner hun i 1977 flere muligheter og forståelseshorisonter for innsenderne. Beates måte å svare på går også fra å være kategorisk til å bli mer forhandlende (jf. Billig 1999). Der svarene i 1957 og 1968 er preget av bastante imperativer, kommer Beate i 1977 med mer dilemmaatiske formuleringer.

En gyllen middelvei mellom det å mure seg inne og 'fly med andre' burde vel kunne finnes. Om du går ut med gjengen eller noen venninner, ville du vel ikke føle at du sviktet din venn? Det er sannsynlig at følelsene vil dabbe av etter hvert når dere er så meget borte fra hverandre, men inntil det skjer, tror jeg du intuitivt vil kunne finne fram til den riktige måten å leve på, ganske enkelt fordi du ikke vil ha interesse av å drive noe slags dobbeltspill eller føre din venn bak lyset. (16/77)

I mitt korpus blir Beates måte å svare jentene betraktelig mer dilemmaatisk og forhandlende i 1977. Svarene er preget av gjentatt bruk av «men» og uttrykk som erstatter «men», samtidig som Beate ser på ting fra flere sider og bruker uttrykk som «på den ene siden – på den andre». Det er også tydelig at Beate kaster ballen oftere tilbake til jentene ved å stille spørsmål og gi dem mulighet til å selv bestemme hva som er best. Beates spalte fungerer som en uformell oppdragsarena for jenter, og endringene i svarene hennes har paralleller til det Gullestad (1996) skriver om endringer i oppdragelse i etterkrigstiden. Oppdragelsen har gått fra vektlegging av lydighet til vektlegging av samtale, diskusjon, overtalelse og forhandlinger.

Beates måte å svare kategorisk eller dilemmaatisk på kan også kalles diskurser, og her brukes begrepet til å beskrive måten å argumentere og ord-

legge seg. Diskurser eksisterer både på ontologisk plan – som for eksempel den essensialistiske diskursen – og på et retorisk nivå som kategorisk og dilemmatisk diskurs. Forskjellen mellom kategorisk og dilemmatisk diskurs er tatt fra finske Pauliina Rainio (2003) som har forsket på lærernes måte å snakke om elever. Rainio karakteriserte lærernes tale som dilemmatisk, når de på den ene siden uttrykte tro og tillit til eleven, men på den andre siden straks etterpå kom med mistanker om man helt kunne stole på eleven. På samme måten gir Beate 1970-årenes innsendere et større spillerom og oppfordrer dem til å tenke og handle selv, men hun kan ikke la være å komme med noen moraliserende kommentarer og bemerkninger.

Din venn er nok fremdeles litt glad i deg, siden han gir etter for dine bønner, samtidig som det kanskje er en del medlidenhet og redsel for å gjøre deg ulykkelig som hindrer ham i å kutte ut. Det kan jo tenkes at han, om han fikk føle at han ikke var bundet mer, etter en stund ville komme tilbake til deg. Men selv om du ikke kan regne med det, tror jeg at du innerst inne er klar over at du bør slutte å tviholde på ham. (10/77)

Skiftet i Beates argumentasjonsmåte kan også beskrives som en endring i pastoralmakten. Ansvaret i Beates svar blir gitt til jentene selv, fordi individene må kontrollere seg selv ut ifra hva de føler «innerst inne» (10/77). Henvisningen til eksterne normer for rett og galt er på vei til å forsvinne. Denne endringen i disiplineringsteknikk som dette skiftet kan sies å være et uttrykk for, viser hvordan pastoralmakten i dette tidsrommet ser ut til å ha tatt nye former. Et sentralt poeng hos Foucault (1999) er at makten ikke forsvinner, men tar andre former jo nærmere vår tid vi kommer.

Avslutning

Alle kvinneblad fungerer innenfor et kjønnsystem og har en relasjon til det og til kjønnskontrakten innenfor dette systemet, det vil si til måten relasjonene mellom kvinner og menn er organisert (Tøyry 2006). Tøyry (2006, s. 208) advarer om at spørrespalter er en sjanger innenfor kvinnebladskonseptet, og det er problematisk å trekke for vidtrekkende konklusjoner om kulturelle forandringer basert kun på denne type data, men spørrespaltene i pastoralmaktperspektiv kan være et fruktbart bidrag til forskning om strukturelle historiske forandringer.

«I henne finner du en fortrolig venn og rådgiver», stod det om Beate i spaltens presentasjon fra 1957 til 1978. En forutsetning for pastoralmakten er nettopp å skape en nær og fortrolig relasjon slik at utøveren kan utøve denne makten (Järvinen 2002). Denne relasjonen hadde Beate til lesende jenter ellers hadde ikke spalten overlevd i så mange år. Pastoralmakten utøver en normaliserende disiplinering av den enkelte, med henblikk på det mål som synes å være det beste for den enkelte, men gjennom disiplinering av den enkelte, disiplineres hele kollektivet – i dette tilfellet alle unge kvinner. Ved å besvare spørsmålet fra den enkelte la Beate premisene for passende relasjoner mellom kjønnene.

Beates spalte fulgte strømningene i samfunnet og reproduserte det etablerte konservative kjønnssystemet og kjønnskontraktene i 1950-årene. Denne reproduksjonen fortsatte i stor grad i 1960-årene, men korpuset fra 1968 viste allerede tegn til diskursendringer som for alvor skulle komme i 1970-årene. Vannskillet i 1970-årene, eller vårflommen, som Blom (2006) og Eduards (1983) skriver om, kommer tydelig fram i Beates spalte i 1977.

Det er grunn til å tro (jf. Gripsrud 1999) at Beates spalte heller var en refleksjon enn en pådriver i denne forandringen, men samtidig også en del av den. «Revolusjonen i kjønnsrelasjonene» fant sin vei til og ble manifestert i spørrespalten i 1970-årene. Noe annet hadde vært utenkelig tatt i betraktning bladets profil som konsumentblad med «fingeren på norsk ungdoms puls». Der 1950- og 1960-årenes korpus var preget av aktiv produksjon av kjønnsforskjeller og påpeking av menns og kvinners ulike, men komplementære plasser i samfunnet, var korpuset fra 1977 forskjellig både i innholdet og i argumentasjonsmåten. Analysen viste at den essensialistiske diskursen var hegemonisk i 1957 og i 1968, men nesten totalt borte i 1977. Dette kan skyldes den økte interessen for likestilling, feminisme, og menns og kvinners grunnleggende likhet. Dette åpner fruktbare problemstillinger for framtidig forskning. Er fraværet av den essensialistiske diskursen et forbigående fenomen? Hvordan forholder dagens kvinne- og jentebled seg til kjønnskontraktene og til disse diskursene?

Beate modifiserte ikke bare rådene sine i tråd med samfunnsendringene, hun brukte også en annen type argumentasjon i 1970-årene enn hva leserne ble vant til i 1950- og 1960-årene. Hun gikk fra å være kategorisk til å bli dilemmatisk og forhandlende. Fra 1977 ble den impliserte leseren mer selvstendig. Hun ble oppfordret til å ta egne valg og ha ferdigheter. Det kan tenkes at en årsak til at Beate avslutter spalten sin i slutten av 1970-årene er at hun ikke lenger kan gi råd. De moralske og bombastiske løsningene som hun svarte med gjennom 1950- og 60-årene, ble problematiske i 1970-årene som var preget av gryende refleksivitet (jf. Almås 1997). Beate mistet sitt

grunnlag til å gi råd – som en eldre og erfaren kvinne. Töyry (1996) sier at det skjer en historisk endring i kvinnebladenes «væremåte»; dagens jente- og kvinneblad har ikke som sin oppgave å gi råd til leserne sine ovenfra. De skal være lesernes venninner. På samme måte ble Beate i 1970-årene lesernes venninne istedenfor en belærende tante. Pastoralinnretningen i Beates svar ble med andre ord mer subtil – i tråd med det Foucault (1999) skriver om hvordan makten blir vanskeligere å avsløre jo nærmere samtiden vi kommer, fordi den er nærmere de hegemoniske diskursene som vi opplever som sanne.

Det kan også tenkes at *Det Nye* – og Beate – måtte ta et oppgjør med seg selv et sted mellom 1968 og 1977 for å møte de markedskravene som konsumentblad har for å overleve. Der Beate i 1957 og 1968 var meget konservativ, til og med reaksjonær, var Beate i 1977 mer på linje med sin samtid og samfunnskontekst. Tiden gikk framover, *Det Nye* måtte følge med. Bladet skulle jo i 1970-årene ha «fingeren på norsk ungdoms puls». Og ungdommen i 1970-årene var opptatt av muligheter, ikke begrensninger.

Noter

1. Henvisninger av denne typen refererer til artikler og Beates spalter i *Det Nye* som ikke er skrevet av en navngitt journalist.
2. Klara klok er en norsk nettside opprettholdt av Helsedirektoratet og Nordland fylkeskommune hvor ungdommer kan sende inn spørsmål og få svar av forskjellige eksperter. I 2007 hadde nettsiden over én million besøk, og 68 976 spørsmål ble sendt inn og behandlet.
3. I 1970-årene ble spalten i tidens ånd omdøpt til «Betro Deg til Beate».
4. *Det Nyes* arkiv innholdt ikke årgangen 1967.
5. Personen/e bak navnet eller pseudonymet er ikke kjent for *Det Nyes* nåværende redaksjon.
6. Kursiveringer i alle sitatene er artikkelforfatterens.
7. Artikkelforfatteren har gått gjennom alle Beates spalter med unntak av årgangen 1967, og dette er det første direkte spørsmålet om homoseksualitet.

Litteratur

- Almås, R. (1997). Tre generasjoner rekonstruerer sin ungdom. I Frønes I., Heggen K. og Myklebust J.O. (red.): *Livsløp: oppvekst, generasjon og sosial endring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Beauvoir, S. de (1974). *The Second Sex*. New York: Vintage Books.
- Bäckman, M. (2003). *Kön och känsla. Samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Göteborg: Makadam.
- Benwell, B. og Stokoe, E. (2006). *Discourse and Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Berg, L. (2002). Förhoppningen om at kärleken løser alt – potensial till förändringeller/och falsk garanti? *Kvinneforskning*, 3:5–26.
- Billig, M. (1991). *Ideology and Opinions. Studies in Rhetorical Psychology*. Worcester: Sage.
- Det Nye*, årgangene 1957, 1968, 1977 og 1997.
- Drotner, K. (1985). Piger og ungdomskultur. Eller historien om at sole sig i usynlighedens sker. I Clausen, C. (red.): *Ungdommens historie*. København: Tiderne Skifter.
- Eichler, M. (1980). *The Double Standard; A Feminist Critique of Feminist Social Science*. London: Croom Helm.
- Edwards, M. mfl. (1983). Likestilling, hvor likt? Om den nordiske offentlige likestillingspolitikken. I Haavio-Mannila, Elina mfl. (red.): *Det uferdige demokratiet. Kvinner i nordisk politikk*. Oslo: Nordisk Ministerråd.
- Entwistle, J. og Wilson, E. (2001). *Body Dressing*. London: Berg Publishers.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (2001a). *Language and Power*. London: Longman.
- Fairclough, N. (2001b). The Discourse of New Labour: Critical Discourse Analysis. I: Wetherell, M., Taylor, S. og Yates, S.J. (red.): *Discourse as Data. A guide for Analysis*. London: Sage.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse. Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Foucault, M. (1999). *Power: Essential Works of Foucault 1954–198*. Volume III. New York Press: New York.
- Gauntlett, D. (2002). *Media, Gender and Identity. An Introduction*. Routledge: New York.
- Gripsrud, J. (1999). *Ukepressens kulturelle og samfunnsmessige betydning*. Oslo: Foreningen Norsk Ukepresse.
- Gudjonsson, I. (2008). *Det Nye gjennom 50 år. Gransking av idealkvinnen og den implisitte leseren*. Masteroppgave (medievitenskap). Institutt for informasjons- og medievitenskap: Universitetet i Bergen.

- Gullestad, M. (1996). *Hverdagsfilosofer. Verdier, forståelse og samfunnssyn i det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Heidenreich, V. (2006). *Hva skjedde med Norges største ukeblad? «Alle Kvinners Blad» på 1950-tallet*. Masteroppgave (historie). Institutt for historie: Universitetet i Oslo.
- Hirdman, Y. (1988). Genussystemet – refleksjoner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskapelig tidsskrift*, 3/1988:48–63.
- Jamieson, L. (1998). *Intimacy. Personal Relationships in Modern Societies*. London: Polity Press.
- Johnson, L. (1993). *Modern girl. Girlhood and Growing Up*. London: Open University Press.
- Jokinen, A., Juhila K. og Suoninen, E. (1993). *Diskurssianalyysin aakkoset* [Diskursanalysens alfabet]. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. og Suoninen, E. (1999). *Diskurssianalyysi likkeessä* [Diskursanalyse i bevegelse]. Tampere: Vastapaino.
- Järvinen, M. (2002). Hjälpens universum – ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system. I Meeuwisse, A. og Swärd, H. (red.): *Perspektiv på sociala problem*. Natur och Kultur: Stockholm.
- Korsvold, T. (2008). *Barn og barndom i velferdsstatens småbarnspolitik*. Universitetsforlaget: Oslo.
- Laclau, E. og Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*. London: Verso.
- Ljones, O. (1979). *Kvinnens yrkesdeltaking i Norge*. Samfunnsøkonomiske studier 39. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Marilyn*, årgangen 1955.
- Martin, L.H., Gutman, H. og Hutton, P.H. (1988). *Technologies of the Self. A Seminar with Michel Foucault*. London: Tavistock Publications.
- McRobbie, A. (1991). *Feminism and Youth Culture: From «Jackie» to «Just Seventeen»*. London: MacMillan.
- Melby, K. (2006). Husmortid. I Blom, I. og Sogner, S. (red.) *Med kjønnsperspektiv i norsk historie. Fra vikingtid til 2000-skiftet*. Oslo: Cappelen Damm.
- Natland, S. (2006). *Volden, horen og vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter som utøvere av vold*. Doktorgradsavhandling. Institutt for kulturstudier og kunsthistorie: Universitetet i Bergen.
- Nielsen, H.B. (2006). Bokanmeldelse av Telste, K: Det rare. Jenter og seksualitet gjennom 100 år. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 2:111–112.
- Nielsen, H.B. og Rudberg, M. (2006). *Moderne jenter. Tre generasjoner på vei*. Otta: Universitetsforlaget.

- Näre, S. (1992) Liisa Älä! Älä! –maassa. Tyttöjen autonomian säätely. [Alice i Ikke! Ikke!-land. Kontroll av jenters autonomi.] I Näre, S. og Lähteenmaa, J. *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa* [De hoppende flettene. Jentekultur i bevegelse.]. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Phillips, L. og Jørgensen, M. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE.
- Rainio, P. (2003). *Tietotyön malli koulun kehittämisessä* [En modell for kunnskapsarbeid i skoleutvikling]. Lisensiatavhandling (pedagogikk). Institutt for pedagogikk: Universitetet i Helsinki.
- Shevelow, K. (1989). *Women and Print Culture. Construction of Femininity in the Early Periodical*. London: Routledge.
- Siivonen, J. (2006). Lohduttava ja piinaava naistenlehti [Et trøstende og pinende kvinneblad]. I Mäkelä, A., Puustinen, L. og Ruoho, I. (red.): *Sukupuolishow – johdatus feministiseen mediatutkimukseen* [Kjønns-show – en innføring i feministisk medieforskning]. Tampere: Gaudeamus.
- SSB: http://www.ssb.no/emner/02/nos_befolkning/nos_c607/tab/t-204.html
- Tinkler, P. (1995). *Constructing Girlhood. Popular Magazines for Girls Growing up in England, 1920–50*. London: Taylor & Francis.
- Telste, K. (2005). *Det rare. Jenter og seksualitet gjennom 100 år*. Oslo: Schibsted.
- Töyry, M. (2005). *Varhaiset naistenlehdet ja naisten elämän ristiriidat. Neuvotteluja lukijasopimuksesta* [Tidlige kvinneblad og ambivalensene i kvinners liv. Forhandlinger om leserkontrakten]. Doktoravhandling (medier og kommunikasjon). Institutt for medieforskning: Universitetet i Helsinki.
- Töyry, M. (2006). Käytösoppaasta naistenlehteen [Fra oppførelshåndbok til kvinneblad]. I Mäkelä, A., Puustinen, L. og Ruoho, I. (red.): *Sukupuolishow – johdatus feministiseen mediatutkimukseen* [Kjønns-show – en innføring i feministisk medieforskning]. Tampere: Gaudeamus.
- Ustvedt, Y. (1979). *Det skjedde i Norge 1952–61*. Oslo: Gyldendal.
- Vehkalahti, K. (2000). *Kohtalokas tyttöikä – Tyttöyden representaatiot 1920-luvun naistenlehdissä* [Skjebnesvanger jentealder – Representasjoner av jenter i 1920-tallets kvinneblader]. Lisensiatavhandling (kulturhistorie). Institutt for kulturhistorie: Universitetet i Turku.

Summary

Gender discourses in transformation: the readers' question page in *Det Nye* in 1957, 1968 and 1977

This article takes as its starting point Norway's oldest magazine for girls, *Det Nye*, and its column entitled "Confide in Beate", where readers could get relationship advice from Beate, "a trusted friend". A central research question concerns what picture of gender relations and gender systems is presented in Beate's answers in 1957, 1968 and 1977. Beate's answers to the readers are analysed by discourse analysis within the framework of Norman Fairclough (2001a; 2001b; 2003). The results of this analysis show how Beate reproduced and maintained an essentialist and polarized gender system during the 1950s and 1960s. Beate's answers changed along with the changes in society in the 1970s. Both the content of Beate's answers and her manner of argumentation changed. Whereas Beate was categorical in her advice in the 1950s and 1960s, she became more negotiating during the 1970s.